

## POETISK PRAKSIS

Døden er ikkje farleg  
han er som ein omvendt  
fødsel

nokre gonger kan han  
ombestemme seg  
i siste liten

då jublar folk  
slik dei jublar og klappar  
under eit forsvinningsnummer

døden er ein tryllekunstnar  
gjer berre jobben sin  
sjeldan får han takk

ofte kjem det blommar  
på døra, men  
dei er ikkje til han

jobben hans er å  
få dei til å visne

Lise-Marte Vikse Kallåk

## November

jeg vil jordfestes  
jeg vil kremeres  
jeg vil strøs på havet  
jeg vil lutes

(til min gode venn  
Arne Craner (1949–2024))

Torgeir Rebolledo Pedersen

Bokmagasinets diktpalte redigeres av **Pedro Carmona-Alvarez** og **Eira Søyseth**. Vi trykker nye, innsendte dikt av etablerte og uetablerte forfattere. Diktene blir ikke honorert. Bidrag sendes til [poetiskpraksis@klassekampen.no](mailto:poetiskpraksis@klassekampen.no).

## Rapport frå fronten

■ Denne veka var det NM i litteratur, altså quiz, på Litteraturhuset i Oslo. Anne Gaathaug og Tuva Sørbeck Ørheim stråla som vanleg som spørjemeistrar, men ute i den fullsette salen var det høgare skuldrar, og snart blei notisredaksjonen merksam noko vi ikkje har sett før: Blant den respektable mengda halvltitarar og raudvinsglas i salen var det også påfallande mange mindre ølglass som dunsta meir av humle enn av alkohol, for å seie det sånn. Utover kvelden observerte vi fleire som liksom beskjemma smugla alkoholfrie dråpar ned i nøytrale glas – utvilsamt for å halde på sjølvbiletet som kulturfolk og samstundes halde sinnet skjerpa i møte med dei store spørsmåla i livet: Kva får Bob frå Ibsens «Et dukkehjem» i julegåve frå Nora? (Bob?! Kven er Bob?) Fasit: «En hest og en trompet» (Ein ekte hest?! Kjepphest? Gyngestest?)

Yrkesløyndomar og tjuvtriks til side: Nivået var skyhøgt, stemninga stor – og vinnarane heilt overlegne. Etter oppteljinga – berre avbrote av ein salve frå salen, retta mot alle oss andre i salen som ikkje klarte å halde kjeft og lytte andektig til ein snutt frå Burt Bacharachs James Bond-soundtrack – viste det seg at vinnarlaget 16.07.41, Dag Solstads gamle lag, låg eit par-tre hestehovud og heile sju poeng framfor dei andre på pallen. Eit verdig punktum for året då Solstad gjekk bort! Og kva slags uforlikneleg kvissmeister var med på vinnarlaget? Fasit finn du på side 27.



FOTO: KYRRE HAUGEN BAKKE



SAKPROSA

**Vrengte  
kofter.  
Kampen for  
en samisk  
fremtid**

Aslak Heika  
Hætta Bjørn

Forlaget  
Manifest  
2025,  
214 sider



**SKRIBENT OG KRITIKER:** Aslak Heika Hætta Bjørn er dessuten vokalist i hardcore-bandet Ondt blod.

FOTO: ANNIKEN C. MOHR

### ANMELDELSE

Aslak Heika Hætta Bjørns bok om samisk identitet er et personlig og politisk manifest.

## Veien videre

**D**et fins to måter å bære ei samisk kofte på: Når den bæres rett, uttrykker den tilhørighet og stolthet. Bærer man den på vranga, er det en måte å vise motstand eller avsky på. I «Vrengte kofter» vever Aslak Heika Hætta Bjørn sammen disse to måtene å vise fram sin gåkti på, i en tekst som både opplyser og beveger.

Forfatteren er kjent som skribent og kunstkritiker, og som vokalist i det nordnorske hardcore-bandet Ondt blod. Han er også menneskerettighetsjurist, medlem av Sametinget og næringspolitisk rådgiver i stortingsgruppa til Rodt. Da unge aktivister protesterte mot vindkraftutbygginga på Fosen vinteren 2023, spilte Bjørn en sentral rolle. I «Vrengte kofter» skriver han om sitt samiske liv i lys av nye og gamle forbytelser.

**Bokas store fortrinn** er at den sømløst og stilsikkert knytter sammen egne erfaringer i en personlig fortellerstemme med et konsist riss av lange linjer og dype strukturer. Bjørn har da også et vell av muntlige og skriftlige kilder å høste av, her er både fortellinger fra hans kulturelle ankerfeste, bestemor Ingá-Márjá i Guovdageaidnu og eksempler på fornorkningspolitikkenes konsekvenser henta fra nyere historieforskning. Det siste kan ikke leses uten å kjenne et ubehag. Ikke minst har den offentlige Sannhets- og forsoningskomisjonens sluttrapport fra 2023 blitt brukt for å dokumentere de mange skader som er påført av stat og majoritetssamfunn.

For noen er det sikkert provoserende at det anlegges et koloniperspektiv, men det påvises mange fellestrekk. Blant dem er fordriving fra bosteder, innflytting av kolonister, et undertrykkende rettsapparat, systematiske angrep på næringsdrift, kultur og språk. Til det samme bildet hører biologisk rasisme, avhumaniserende fornedring og grenser som splitter. Forfatteren har i rikt

monn opplevd at deler av den mørke arven lever videre. Slik blir boka både et politisk og personlig manifest.

**Bjørn gir oss ikke** bare en kort og konsis historie, men inviterer oss inn i sin egen reise fra barndommen i Pasvikkdalen til i dag. Det er her hans direkte, muntlige og iblant saftige formuleringer kommer til sin rett. Som så mange i nyere generasjoner har han vokst opp ute formødrenes språk, og veien fram til samisk bevissthet og aktivisme har verken vært rett eller lett. Men det har vært flere inspirasjonskilder, slik som samisk livsformer med større respekt for naturens tåleevne og forvalteransvar for kommende generasjoner.

Det er et dramaturgisk heldig grep å plassere kapitler om den store Fosen-aksjonen i 2023 underveis gjennom hele boka. Høyesterett hadde gitt reindriftssamene medhold, men etter 500 dager var det ingen stans i den gigantiske turbinutbygginga i sårbare beite- og naturområder. Vi tas med til innsida av aksjonen, inkludert innsida av regjeringskvartalet, der forfatteren tilhørte en disiplinert, godt forberedt og utholdende kjernegruppe som ga støtet til ei massemonstring fra alle deler av Sápmi.

**Er tida så kommet** for forsoning? Først, sier Bjørn, må myndighetene erkjenne sitt ansvar, vise vilje til å bøte på skadene og la være å påføre det samiske samfunnet nye sår. Han vil helst ikke være desillusjonert, men er i tvil om hvor alvorlig det er ment når det skjer nye angrep på samisk næringsdrift og kultur. Det er det vanskelig å forsones seg med, og her er både Melkøya-utbygginga og nye konsesjoner til gruvedrift ferske eksempler. Debatten om forsoning fortsetter. De som vil delta videre, bør lese «Vrengte kofter».

Tore Linné Eriksen  
bokmagasinet@klassekampen.no